

реалізації якого слід виокремити: міжнародну правову допомогу; екстрадицію особи; перейняття кримінального провадження; передання засуджених осіб; визнання та виконання вироків іноземних держав тощо.

1. Плужнік О. І. Поняття та особливості організованої транснаціональної злочинності. Південноукраїнський правничий часопис. 2016. № 2. С.47-49.
2. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Паніотов Є.К. Б 61 Транснаціональна злочинність: криміналістичний аналіз. Монографія / За ред. П.Д. Біленчука. Київ: КИЙ, 2011. 52 с.
3. Жаровська Г. П. Транснаціональна злочинність як реальна загроза національній безпеці України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 27(3). С. 33-37.
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789
5. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: наук.-прак. посіб. [Блажівський Є.М., Козьяков І.М., Толочко О.М. та ін.] ; за заг. ред. Л.О. Фролової. К.: Алерта, 2013. 348 с.
6. Ткаля О. В. Проблемні аспекти розуміння транснаціональної організованої злочинності / О. В. Ткаля, А.А. Шелудько // Порівняльне аналітичне право. 2019. № 1. С. 164-172.

Курганова Д.Р., здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук В. Г., доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ВЗАЄМОДІЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОТИЗМУ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Загальновідомо, що наркоманія є складною проблемою сучасного суспільства, що має соціальний, економічний, правовий, медичний та інші

аспекти. Тому, зрозуміло, що ефективна протидія розповсюдженню вживанню наркотиків може забезпечити лише комплексний підхід, в якому має бути поєднано вирішення двох головних проблем: 1) забезпечення належного рівня законодавчого регулювання обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (який би захищав інтереси громадян України, які страждають як від наркотичної залежності, так і від таких тяжких хвороб як ВІЛ/СНІД, онкозахворювання та ін.), 2) створення ефективної системи протидії розповсюдження наркоманії.

Серед заходів по боротьбі з розповсюдженням наркоманії велику роль Відведено організації профілактики. Враховуючи масштабність проблеми наркоманії, МВС України забезпечує організацію наркологічних оглядів серед працівників поліції. :

Переходячи до питань правового забезпечення профілактики наркотизації, слід зазначити, що первинні, періодичні та позачергові профілактичні Наркологічні огляди громадян проводяться відповідно до Закону України «Про психіатричну допомогу» від 22.02.2000 р. та Постанови Кабінету Міністрів № 1238 «Про обов'язковий профілактичний наркологічний огляд I порядку його проведення» від 6.11.1997 р. Забезпечується Департаментом медичного забезпечення та реабілітації МВС України і регламентується Інструкцією «Про обов'язковий профілактичний наркологічний огляд і порядок його проведення у системі МРС України», затвердженою наказом МВС № 1296 «Про медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я системи МВС України» від 4.11.2003 р.

Крім профілактичної роботи, яка полягає у виявленні причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів і вживанні заходів з їх усунення, індивідуальної профілактичної роботи з особами, схильними до вчинення протиправних дій, на оперативні підрозділи покладаються обов'язки запобігання злочинів що готуються.

Запобігання злочинів містить у собі комплекс оперативно-розшукових заходів, здійснюваних оперативними підрозділами, з виявлення осіб, що задумують або готують вчинення злочинів, і прийняття до них заходів з метою недопущення переростання наміру в підготовчі дії, а підготовчих дій у злочин. Розкриття злочинів містить у собі комплексні оперативно-розшукові заходи й процесуальні дії з метою виявлення фактів злочинів, установлення обставин їхнього вчинення, виявлення осіб, що їх вчинили, виявлення й вилучення викраденого, а також предметів, які можуть служити судовими доказами.

Прямим обов'язком оперативного підрозділу є виконання письмових доручень слідчого, вказівок прокурора й постанов суду, запитів повноважних державних органів, установ і організацій про проведення ОРД.

Взаємодія слідчого й оперативного підрозділу в процесі кримінального провадження обумовлене тим, що вони покликані вирішувати ті самі

завдання, однак різними засобами й методами, адекватними відповідним функціям кримінальної юстиції - ОРД і кримінального процесу.

З огляду на цю об'єктивну реальність, законодавець, насамперед створює сприятливі умови для взаємодії слідчого й суб'єкта ОРД щодо профілактики наркотизму серед неповнолітніх. Так, у складі правоохоронного органу або спецслужби створюються як оперативні, так і слідчі підрозділи. Поряд із цим зазначені структури керуються відомчими нормативними актами, що визначають організацію й тактику взаємодії слідчих і співробітників оперативних підрозділів з урахуванням різних варіантів оперативно-розшукового супроводу. Однак при цьому дотримуються спеціальних правил: слідчий визначає перед оперативним підрозділом у письмовій формі проблему, що, на його думку, може бути вирішена тільки оперативно-розшуковим шляхом. При цьому він інформує оперативних працівників про проблеми, додає до свого доручення різного роду документи, використання яких може сприяти вирішенню поставленої слідчим проблеми.

Підрозділ, що здійснює ОРД, самостійно визначає види, організацію й тактику оперативно-розшукових заходів, за допомогою здійснення яких забезпечується вирішення проблеми, сформульованої в дорученні слідчого, Однак, це не виключає оформлення ухваленого рішення планом, що затверджується спільно слідчим і оперативним працівником.

Доручення адресуються підрозділу, уповноваженому на проведення оперативно-розшукової діяльності, але не конкретному працівникові. Керівник підрозділу призначає співробітника, відповідального за проведення оперативно-розшукового заходу чи негласної слідчої (розшукової) дії (далі НСРД). Виключення становлять ситуації, коли слідчий і оперативний працівник працюють у складі однієї слідчо-оперативної групи.

Підрозділ, що здійснює ОРД, зобов'язаний виконати в межах своїх повноважень доручення в письмовій формі, вказівки прокурора й рішення суду про проведення оперативно-розшукових заходів та НСРД щодо кримінальних правопорушень, прийнятим до провадження.

Україна є країною-учасником міжнародних договорів з питань боротьби зі злочинністю. Зобов'язання, що випливають із цих договорів, підлягають виконанню.

Згідно з п. 3 ст.6 Закону «Про ОРД», органи, що здійснюють ОРД, зобов'язані виконувати в порядку, передбаченому міжнародними договорами України запити відповідних міжнародних правоохоронних організацій і правоохоронних органів інших держав на підставі договорів і угод. Міжнародне право допускає можливість і регулює двосторонні й багатосторонні відносини правоохоронних органів і спецслужб різних держав. Упорядковані взаємини подібного роду, передбачають рішення питань про надання допомоги один одному, характері цієї допомоги, сферах спільної діяльності тощо.

Відповідно до п. 5 ст. 7 ЗУ «Про ОРД» оперативні підрозділи зобов'язані здійснювати взаємодію між собою й іншими правоохоронними органами з метою швидкого й повного розкриття злочинів і викриття винних.

В ОРД під взаємодією розуміється комплекс спільних або погоджених за часом і місцем дій декількох оперативних підрозділів за рішенням завдань у боротьбі зі злочинністю спільними зусиллями.

Оперативні підрозділи діють не самі по собі, а в системі органів, які здійснюють ОРД. Вони здатні вирішувати завдання не ізольовано, а у взаємодії з іншими підрозділами правоохоронних органів, використовуючи їх можливості. Питання координації діяльності оперативних підрозділів особливо актуальні тому, що наркотизм серед неповнолітніх набирає глобальних масштабів, а злочинність носить різнобічний характер, глибоко законспірована, а їй протистоїть діяльність розгалуженої мережі підрозділів, правоохоронних органів, що вимагає впорядкування, взаємозв'язку, погодженості їхніх спільних дій, що відповідає підпорядкованості й спільного маневру силами й засобами.

Взаємодія залежить від розв'язуваних оперативним підрозділом завдань і відомчої приналежності. Так, наприклад, оперативні підрозділи НПУ можуть взаємодіяти:

- між собою в межах органу Національної поліції;
- з іншими неоперативними службами свого органу Національної поліції (слідчих підрозділів, превентивної діяльності й ін.);
- з оперативними підрозділами іншого органу Національної поліції;
- з оперативними підрозділами іншого правоохоронного відомства;
- з неоперативними підрозділами іншого правоохоронного відомства.

Взаємодія в інтересах рішення оперативно-розшукових завдань здійснюється між оперативними підрозділами кожного відомства, що здійснює ОРД.

Взаємодія між органами, що здійснюють ОРД, не повинне обмежуватися тільки обміном інформацією, а охоплювати й сприяння один одному в рішенні завдань, потребуючих спільних зусиль. Для впорядкування процесу такої взаємодії підрозділи, що здійснюють ОРД, традиційно видають відомчі нормативні акти, що визначають організацію й тактику спільної діяльності. У таких документах узгоджуються питання, що стосуються форм взаємодії, наприклад, спільне планування типових дій у надзвичайних ситуаціях, порядок підготовки, і проведення різного роду заходів відносно об'єктів оперативно-розшукової зацікавленості, розроблювальних різними відомствами. Широко застосовується розробка міжвідомчих типових планів. Крім того, практикуються періодичні зустрічі відповідних представників різних оперативно-розшукових відомств для обговорення проблемних питань, обміну досвідом, визначення необхідності в міжвідомчих нормативних актах або обговорення вже підготовлених їхніх проектів.

Взаємодія між органами Національної поліції і іншими суб'єктами

правоохоронної діяльності також визначається як заснована на законах і підзаконних актах, узгоджена щодо мети, місця і часу діяльності різноманітних рівнів системи НПУ й інших суб'єктів по охороні громадського порядку і боротьби зі злочинністю.

Аналіз кримінально-процесуального законодавства, законів України „Про Національну поліцію”, „Про оперативно-розшукову діяльність”, „Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” й інших законодавчих і відомчих нормативних актів дає підставу стверджувати, що взаємодія оперативних підрозділів із населенням щодо профілактики наркотизму серед неповнолітніх може здійснюватися в гласній і негласній формах співробітництва. Така взаємодія має бути регламентована чинним законодавством за згодою особи, яка бажає співпрацювати. Крім того, не має бути загроз небезпечних наслідків для життя і здоров'я осіб, які беруть участь у проведенні тих або інших заходів або надають іншу допомогу.

Головним змістом такої взаємодії є необхідність легалізації оперативно-розшукових дій, надання кримінальному судочинству відомостей про задокументовані факти і перехід оперативно-розшукових заходів у докази. Під час реалізації оперативно-розшукових дій шляхом порушення кримінального провадження такі громадяни набувають процесуального статусу свідків, спеціалістів, понятих, експертів. У Законі України „Про оперативно-розшукову діяльність” визначено, що взаємодія оперативних підрозділів із громадянами здійснюється у формі надання допомоги щодо проведення оперативно-розшукових заходів.

Більш складною формою взаємодії оперативних підрозділів із громадянами є негласна робота. Відповідно до ст. 13 Закону України « Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю мають право залучати громадян до негласного співробітництва (робота під прикриттям).

Наприклад, у Німеччині, під взаємодією поліції з населенням розуміється свідома, запланована, тривала і цілеспрямована робота поліції з громадянами, що ведеться за двома магістральними напрямками: зовнішньо управлінському; внутрішньо організаційному.

Розрізняють також активну і пасивну роботу з населенням. Під пасивною розуміється насамперед робота з пресою. Ця діяльність регулюється відповідним законом. Значно важчим і цікавішим є активний напрямок взаємодії, заснований на тактичних спільних заходах для запобігання і розкриття злочинів, роботі щодо ліквідації наслідків стихійних лих.

На сьогоднішньому етапі розвитку держави є певні труднощі по здійсненню взаємодії поліції та громадськості. Насамперед, це пов'язано з такими недоліками: рівень інформованості громадян про злочинність і пильність поліції по боротьбі з нею невисокий; ставлення до поліції, яке є

узагальненим показником її діяльності, що переконливо говорить про становище і статус поліції в суспільстві, готовність громадян до співробітництва з органами правопорядку в цілому негативне, престиж професії низький; готовність населення до співробітництва з органами Національної поліції України невисока (не більш 20% населення підтримують дії поліції) громадяни часто відмічають низький рівень культури працівників поліції, грубощі і тяганину при розгляді скарг та заяв громадян.

*Капустник В. В. , докторант Харківського національного
університету внутрішніх справ, Харків*

ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬСЯ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Сьогодні в теорії оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) не існує єдиної класифікації оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ). І це є зрозумілим, оскільки ОРЗ настільки різноманітні за метою, колом суб'єктив-виконавців, особливостями організації, тактикою проведення та багатьма іншими показниками, що кожен фахівець залежно від особистого практичного та наукового досвіду й окремих ознаках ОРЗ, класифікує їх по-своєму, за показниками, які вважає найбільш важливими.

На думку М. Л. Грібова «практичне розуміння оперативно-розшукових заходів та їх системи доводиться ґрунтувати на далеких нині від досконалості положеннях відомчих нормативно-правових актів» [1, с. 18].

Багатогранна парадоксальність спостерігається у підході розробників відомчих актів Міністерства внутрішніх справ України до класифікації заходів, які не мають кореляційного зв'язку з конкретними негласними слідчими (розшуковими) діями, відповідно, не мають спеціального порядку застосування: їх узагалі не зараховано до категорії ОРЗ та названо заходами оперативного (ініціативного) пошуку [2, с. 113].

Слід також зазначити, і на це звертає увагу М. Л. Грібов, що «поняття ОРЗ та їх перелік досить своєрідно формулюють розробники наказів, інструкцій, настанов різних відомств, а оперативні підрозділи керуються цими документами, наповнюють різним змістом конкретні ОРЗ, їх системи і загалом ОРЗ» [1, с. 19].

Тож, логічним стає наукове завдання використання в законодавчій базі та відомчих підзаконних нормативно-правових актах єдиної теоретичної основи змісту, переліку та системи ОРЗ як практичного втілення у практику засобів та форм ОРД.